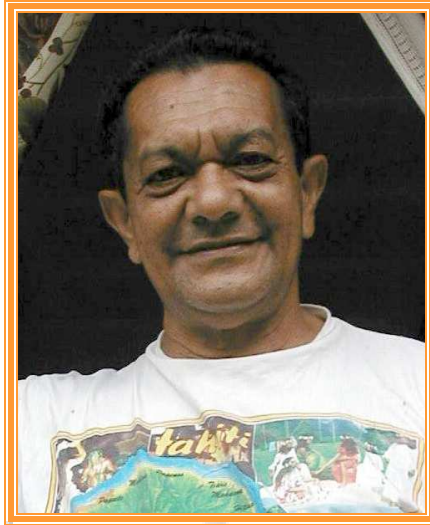

**TE PARAU NŌ TE PUHI TARI'A NŌ VAIHĪRIA
'E TE TUMU HA'ARI MĀTĀMUA**

*Nā papa Nordoff TIHONI nō Papeari
i fa'ati'a i teie 'ā'ai i te Mahana 'ōro'a
nō te Reo Mā'ohi.*

'O Ahu'ura te purotu nō Mataiea tei ta'oto iā Tetua'airoro, e atua rahi nō teie mata'eina'a, ē, hapū maira 'oia. Nō te mea ho'i e vahine fa'a'oru roa 'o Ahu'ura 'e 'o Tetua'airoro e atua rahi, aita rāua i hina'aro 'ia fānau mai tā rāua 'aiu i te mau vāhi ato'a. 'Ua hina'aro rā rāua 'ia tui te ro'o o tō rāua 'aiu. Mana'o a'era o Tetua'airoro ē, e au iā Ahu'ura 'ia fānau i ni'a i te mou'a o Tera'iāmano... 'Ia fānau rā 'oia, e 'ere hoi i te ta'ata, e puhi rā. Ē, nō tōna ri'ari'a, 'ōfera atura 'oia i muri, i topahia ai taua vāhi ra ē 'o Tetūfera (te i'oa ia o te mou'a o Mataiea, mai te reira mai tau ē tae roa mai i teienei ; i ni'a roa i taua mou'a ra, te tupura'a o te remu 'ute'ute -'ua 'ite roa vau, nā te tahi papa'a i fa'aho'i mai i tō rātou haerera'a i ni'a i te mou'a Tetūfera, e mea maoro i teienei.) I ni'a roa i te mou'a e 'itehia ai tērā remu 'ura i parauhia ē, nā te toto o Ahu'ura i fa'a'ute'ute i tērā remu i tōna fānaura'a. Pi'ihia atura tērā vāhi ē, 'o Remu'ura. Ē, nō te mea ho'i e puhi tei fānau mai, 'ua 'imi 'o Ahu'ura i te hō'ē vāhi nō te vaiiho i teie i'a nei. 'Ua tu'u atura 'oia iāna i roto i te roto nō Vaihīria.

I te hō'ē mahana, 'ua haere 'o Tauari'i, e 'aito nō Māhina, e ori haere nā uta. Ē, i tōna haerera'a nā roto i te 'ānāvai, tāfifi maira taua puhi ra i ni'a i tōna 'āvae. I tōna hi'ora'a, e puhi i te huru 'ē roa, e 'ere mai te mau puhi ato'a, e mea here 'oia i te ta'ata. Ē, noa atu te ri'ari'a rahi 'o Tauari'i, 'ua rave 'oia i taua puhi ra ē, 'āfa'i atura i tōna fare i Mahina... I te reira ihoa taime, 'ua pau roa te mau ma'a i te maemae i Mataiea. 'Ua 'imihia te tumu nō te o'e i tupu ē, 'itea maira ē, 'ua mo'e te puhi ā Ahu'ura 'e nā te 'aito nō mahina i rave iāna. Anihia atura i te hō'ē pōti'i 'āpī 'ia haere 'oia e ti'i i te puhi 'e fa'aho'i i roto i te roto ; 'o Teaha tei ma'itihia nō te mea, e tamahine 'ite roa 'oia i te 'ori.

I tōna tere, 'ua 'āpe'ehia 'o Teaha 'e te hō'ē rū'au vahine. 'Ia tae rāua i Mahina, te 'ārearea ra te mau ta'ata i roto i te fare ō Tauari'i.

- «*Tano maita'i, e haere au e 'ori nō rātou.* » te reo ia ō Teaha i ni'a i te rū'au vahine 'āpe'e. 'Ua tomo atu 'oia i roto i te fare ē, nō tōna nehenehe, fāri'i-maita'i-hia maira 'oia. 'Ua 'ori 'oia ē, tupu maira te fa'ahina'aro ō te 'aito iāna. 'Ua 'ite 'o Teaha i te puhi, tei roto i te hō'ē hue te vaira'a 'e 'ua tupu te mana'o ō Teaha i roto i tōna upo'o...

Tau mahana i muri mai, parau atura 'o Teaha i te 'aito ē : 'ua hapū 'oia. Fa'a'oru roa a'era te 'aito nō te mea, 'ua hapū teie purotu iāna... 'Ua ha'avarevare hānoa ihora 'o Teaha i tōna mau hina'aro e 'amu i tērā 'e tērā mā'a, e haere iho ā ia te 'aito ra e ti'i i te mau mea ato'a tāna e ani. E, i te hō'ē po'ipo'i, fa'a'ite atura 'o Teaha i tōna hia'ai rahi e 'amu i te i'a tua 'e 'ua haere 'o Tauari'i 'e te tahi mau hoa e tāi'a i tua. I te moe-noa-ra'a atu rā 'o Tauari'i mā, rave maira 'o Teaha i te hue 'e te puhi i roto, fa'ahoro atura i te rū'au vahine ra ē, hōho'i roa atura rāua i Mataiea.

I te taera'a atu rāua i te vāhi i parauhia ē, 'o Teuruāfa'a, tē noho ra i reira te hō'ē tahu'a tei pi'i mai ē :

-« *E aha tā 'ōrua e amo ra ?* » Aita nā vahine i ha'apa'o atu. 'Ua tāpiti te pi'ira'a ā te tahu'a ē :

-« *Eita 'ōrua e manuia, e 'ou'a mai tēna i'a i rāpae !* » aita ato'a nā vahine nei i tāu'a atu. E, i tō rāua taera'a i Vaihīria, tu'u atura i te puhi i roto i te pape ē, 'aita e rāve'a te puhi e fa'aea ai, e 'ou'a mai rā 'oia i rapae. Ha'amana'o ihora rāua i te parau ā te tahu'a ē, hōho'i maira rāua i muri e fārerei i te tahu'a tei ha'api'i mai iā rāua ē :

-« *E ho'i roa 'ōrua i tahatai nō te parau i te huirā'atira 'ia patu i te hō'ē marae rahi ē, 'ia oti, 'ia fa'ahanahanahia tērā i'a i ni'a iho.* »

'O te 'ōhipa mau ia tā rāua i rave ē, i te 'ōro'a fa'ahanahanara'a i te puhi, 'ua ma'irihia tōna i'oa ē : 'o Fa'arava'iānu'u 'e teie te aura'a ē, nāna e tāmā 'e e fa'aara i te vai nō Mataiea. I muri a'e i taua 'ōro'a ra, 'ua fa'aho'ihia te puhi i roto i te roto ō Vaihīria 'e 'ua riro 'ei tumu fa'aruperupe-fa'ahou-ra'a i te mau mā'a ō te mata'eina'a ō Mataiea.

I muri mai, 'ua 'imihia te hō'ē vahine nō te fa'a'amu iā Fa'arava'iānu'u ē, 'o Hina tei ma'itihia nō te ha'apa'o i tērā 'ōhipa. E purotu hāviti mau 'o Hina tei haere i mau mahana ato'a e fa'a'amu iā Fa'arava'iānu'u i te mā'a, ē 'ua rarahi roa te puhi. E mea 'ē roa rā tōna tau tari'a, e au i tō te ta'ata. (Tae roa mai i teie mahana, tē vai noa maira ā taua huru puhi ra i roto i te roto i Vaihīria).

I te hō'ē mahana, 'ua rarahi roa te puhi, fa'a'ite atura 'oia i tōna here iā Hina tei 'ore i fāri'i fa'ahou e haere e fa'a'amu iāna. 'Ua hina'aro noa te puhi e 'āpā iā Hina 'e aita ato'a 'o Hina i fa'ati'a. Parau atura te puhia iā Hina ē :

-« *Eita 'oe e hina'aro 'ia 'āpā tāua, tē vai ra te mahana e 'āpā tāua !* » E, nō te ri'ari'a ō Hina, horo roa atura 'oia i Vairā'o e fārerei i te 'aito ra iā Māui. E, tē 'āparau ra rāua, i fa'aro'o mai ai rāua i te hō'ē matā'are rahi, haruru puai. I tō rāua fāriura'a atu, 'o Fa'arava'iānu'u tērā e haere atura ē, 'ua tae 'oia i roto i te ava i Rautīrare i Mataiea. E nāhea rā ?

'Ua hāmani 'o Māui e toru mau pa'epa'e ē, i te pirira'a mai te puhi i te pa'epa'e mātāmua, 'ua pa'iuma 'oia i ni'a iho. Mau maira 'o Māui i te 'ōpahi ē, tāpū ihora i te 'āfi'i ō te puhi. Aita i maoro, 'ua piri fa'ahou te 'āfi'i i ni'a i te tino ē, pa'iuma maira 'oia i ni'a iho i te piti ō te pa'epa'e. 'Ua tāpū fa'ahou 'o Māui ē, 'ua piri fa'ahou te vāhi i mutu i ni'a i te toe'a ō te tino ō te puhi. Hō'ē noa iho pa'epa'e e toe ra ē, e roa'ahia atu 'o Hina. 'Ua fēruri 'oi'oi ā 'o Māui i te tahi rāve'a 'ē atu e 'ite atura 'oia i te tahi 'ūrī tē haere ra nā tahatai. I te pa'iumara'a maira iho ā te puhi i ni'a i te toru ō te pa'epa'e, tāpū fa'ahou ihora 'o Māui ē, mau maira i te tuha'a ō te tina ē, tāora maira i tahatai 'ei mā'a nā te 'ūrī : 'o te pohe ia ō Fa'arava'iānu'u. I muri iho, rave mai nei 'o Māui i te 'āfi'i, tu'u i roto i te 'ō'ini 'e horo'a atura iā Hina mā te parau atu ē :

-« *E ho'i 'oe i Mataiea, eiaha roa rā 'oe e vaiiho noa a'e i teie 'ō'ini i raro i te repo ē tāpae noa atu i te fare !* »

Nā tahatai 'o Hina i te ho'ira'a ē, i Papeari, nō te ve'ave'a, vaiiho ihora i te 'ō'ini i raro ē, pou atura i roto i te 'ānāvai pape nō te hopu, 'ua mo'e 'ē roa iāna te poro'i ā Māui. Mai reira, 'ua haere ā 'oia ē, i te tahi 'ānāvai, fa'aea fa'ahou nō te 'ui i tōna tino ē, 'ia oti, 'ua haere fa'ahou ē, i te 'ānavai i piha'i mai, 'ua fa'aea nō te tāmā i tōna tino. E, 'ia mā maita'i 'e 'ia haumārū mau, 'ua haere ā 'oia ē i te 'ānavai i Vā'ite, i reira tōna ha'amana'ora'a i te parau ā Māui 'e tōna ato'a ia ha'apa'ora'a a'e ē, aita tāna e 'ō'ini fa'ahou. 'Ua fa'aho'i 'oia i muri ē, i te vāhi mātāmua 'o tāna i fa'aea, tōna 'itera'a ē 'aita iho ā e 'ō'ini fa'ahou. 'Āfe'u ihora 'oia (tērā te aura'a ē : 'oto ihora 'oia). 'Āre'a i te vāhi 'o tāna i vaiiho i te 'ō'ini, tē tupu ra te hō'ē tumu ha'ari. Rave mai nei 'oia i te hō'e mā'a 'ōpa'a, tātara i te pa'a e inu maira i te pape. Tōna maere, tē 'ite ra 'oia i te hōho'a ō te puhi i ni'a i te 'ōpa'a : te mata 'e te vaha... Tōna ato'a ia ha'amana'ora'a i te parau ā te puhi ē :

-« *... 'ia tae i te mahana, e 'āpā iho ā tāua !* » E tērā ia, tē 'ote'ote ra 'o Hina i te 'ōpa'a.

I topahia ai te i'oa ō taua mau 'ānavai ra ē : 'o 'Āfe'u, nō te mea 'ua 'āfe'u, 'ua 'oto 'oia ; 'o Pā'ui nō te mea i reira tōna 'uira'a i tōna tino, 'o Vaimā i reira tōna tāmāra'a i tōna tino, 'o Vā'ite, i reira tō Hina 'itera'a ē, 'aita fa'ahou tāna 'ō'ini.

*Fa'atī'ara'a parau nā Josephine POROI vahine nō MATAIEA
Fa'atiti'aifarohia te pāpa'i-fa'ahou-ra'a
i te Pū nō Hiro'a 'e te Faufa'a Tumu*